

Oponentní posudek rigorózní práce Mgr. Jana Kratochvíla: „Metafyzické základy filozofie Ladislava Klímy“

Autor formuluje téma své práce takto: „Záměrem mé práce je tedy prozkoumat především Klímovu filozofii tak, jak je vystavěna v jeho výchozím a v mnohém stěžejním díle *Svět jako vědomí a nic* za užití dalších autorových spisů filozofických i beletristických.“ (s. 10)

Snaží se v úvodních oddílech vyjasnit smysl filosofie jako takové, poté přechází k vytyčenému sledování a prozkoumávání základních pilířů Klímova myšlení, přičemž je propojuje s jejich zdroji a motivy a sleduje jejich nevyslovené předpoklady i důsledky. Ukazuje se mu přitom pozoruhodně, že Klímovo myšlení je přes všechna jeho vlastní tvrzení závislé na tradiční metafyzice a logice a že se tak Klíma ve svých konsekvencích zaplétá do půdy a předpokladů, od níž se chtěl osvobodit. Autorovo myšlení je souvislé, dokáže formulovat problémy a otázky a postupovat v jejich konsekventním zodpovídání.

Je v tom jistě řečeno něco důležitého, upozorňuje-li autor ve své snaze o vyjasnění smyslu filosofie, že: „Samotné stanovení chápání pojmu „filozofie“ je úkol, jehož řešení je určeno podmínkami, za nichž je stanoven.“ (s. 18) Ale potom by stálo za to promyslet také, odkud toto autor *ví* a jak toto jeho vědění patří k filosofii samotné, abychom nezůstali jenom na půl cesty. Podobně, konstatuje-li: „Podstata pozůstává v tázání, v údivu a pochybnosti, tedy v *činnosti*, v aktivitě.“, stálo by za to, vyjasnit též smysl této „aktivity“ – jistě se bude nějak, a to podstatně, lišit od aktivity přirozeného provozu. Také v konstatování, že „Dějiny filozofování jsou především dějinami tázání...“ (tam.) by stálo za to promyslet, smysl toho, co se zde myslí „dějinami“ a jak tyto „dějiny“ souvisí s tázáním. Patří dějinnost k tázání tak, že se odehrává v dějinách? Nebo naopak tak, že je tázání samo dějinné? A když konečně autor píše: „Dojde-li k určitému posunu v myšlení v důsledku odpovědi na vznikající otázky, posune se celý obraz a začne plodit nový...“ (tam.) myslí se tím, že jednotlivé „obrazy“ jsou vůči sobě diskontinuální? V čem by potom spočívala dějinnost dějin tázání? Také souvislost filosofie a speciálních věd, jak ji autor charakterizuje na s. 19, není vyjasněna – co to znamená a jak je to možné, že na „otázky ryze filozofické“ jsou ve speciálních vědách dávány odpovědi nefilosofické?

Cenné na autorově práci je též to, že se snaží vyhledat myšlenkovou půdu (především Schopenhauerovo a Nietzscheovo myšlení, stálo za to vtáhnout do hry i Fichteho), z níž Klíma vychází a v níž postupuje a tak vyzískat celkovější perspektivu pro jeho interpretaci. Také to, že autor vidí a zkouší různé interpretační možnosti: buď je Klímovo odmítnutí tradiční metafyziky a možnosti pravdy samo v sobě bezvýhodné a mělo by zastavit samotnou jeho řeč: „měl by se následně zahalit do neproniknutelného mlčení absolutní skepse“ (s. 28). Nebo má Klíma na mysli odmítnutí ztotožnění logiky a pravdy (odmítnutím kauzality), přičemž se autor přiklání spíše k druhé možnosti. Zároveň souhlasíme s autorovým zjištěním, že Klíma sice ve svém pokusu o absolutní solipsismus odmítá pojem objektu, ale že něco takového je v metafyzice subjektivity protismyslné (srov. s. 32).

V odkazech na Aristotela by bylo potřeba promyslet, odkud je vedeno pochopení, s nímž autor pracuje – jde vskutku o Aristotela samotného, nebo viděného právě z novověké půdy kauzality, díky čemuž může potom autor prostě ztotožnit Aristotelovu filosofii s metafyzikou? V tom se vůbec ukazují jisté celkové meze autorovy interpretace Klímova myšlení – měl by hrot intence „kultivace údivu“ (s. 20), o které mluví, obrátit především proti kontextu, v němž se pohybuje Klímovo myšlení a který předepisuje jeho dráhy. Jaké jsou předpoklady onoho solipsismu, uvnitř něhož Klíma vězí? Není to náhodou samotný předpoklad subjektivity a subjekt-objektového a jeho nedotázanost, který by bylo potřeba prozkoumat a vůči němuž by bylo potřeba v myšlení získat distanci? Alespoň pokus o to v autorově textu nenalzáme, naopak spíše tento předpoklad sdílí spolu s Ladislavem Klímou (viz např. s. 104).

Souhlasíme konečně s autorem ve zdůraznění motivační stránky Klímova díla (s. 102), která tak dodává jednu z možností, jak přivést žáky k souvislému myšlení (v tom je Klímovo dílo příbuzné např. dílu Egona Bondyho). Přitom by ale bylo potřeba soustavnější promyšlení dějinné situace, v níž se nalzáme. Přisedávání k ohňům je sice důležité ve věku, v němž je každý coby subjekt připoutáván ke své mikrovlnné troubě, ale je otázkou, zda bez onoho rozdílu mezi jeskyní a otevřeným prostorem, by takové přisedávání nebylo jenom výměnou mikrovlnné trouby za táborák.

Práci doporučuji k obhajobě, při níž bych uvítal autorovo zodpovězení vyznačených problematických souvislostí.